

Lepakkoselvitykset neljällä Loviisan asemakaava-alueella vuonna 2009

Mikko Erkinaro & Marko Nieminen

Vuoden 2009 lepakkoselvitykset neljällä asemakaava-alueella Loviisassa täydensivät vuonna 2008 aloitettua selvityskokonaisuutta (Faunatica 2009a). Tällä jatkoselvityksellä tarkennettiin tietoja lepakoiden elinympäristövalintojen vuodenaikaisvaihtelusta sekä asemakaava-alueilla sijaitsevien luontaisten talvehtimipaikkojen käytöstä kevät- ja syyshavainnoinnin avulla.

Selvitysalueet olivat samat kuin vuoden 2008 kartoituksessa (Faunatica 2009a):

1. Harmaakallion alue

2. Myllyharju-Eteläharju, Tamminiemi, Sahaniemi, Meribellan niemi
3. Valkon kolmio, Köpbackan harju, Varvin kylä
4. Valkon Pitkäniemi, Vårdön niemi, Svedjeholmen, Vårdön saari.

Saalistus- ja ruokailualueiden täydentävä kartoitus

Keväällä ja alkukesällä 2008 ei ollut mahdollista havainnoida lepakoita selvityksen myöhäisen alkamisen vuoksi, vaikka kevät on lepakoiden tarvitsemien elinympäristöjen paikallistamisessa ja niiden arvon määrittelyssä tärkeä ajanjakso. Siten esimerkiksi tietämys erilaisten saalistusympäristöjen käytössä lepakoiden koko lentokauden aikana jäi vaillinaiseksi. Saalistus- ja ruokailualueiden täydentävä kartoitus suoritettiin kahtena yönä jaksona viikoilla 23 ja 24 (5.-7.6. & 12.-14.6.).

Ajankäytön tehostamiseksi valittiin kartoitusmenetelmäksi pääosin autolla suoritettu linjakartoitus, joka perustui valmiina olevaan tiestöön ja muihin kulkuväyliin. Sopivilla paikoilla autolinjoja täydennettiin havainnoimalla lepakoita kävellen. Harmaakallio ja Vårdön saari käytiin läpi yksinomaan kävelemällä. Selvitysmenetelmät on kuvattu yksityiskohtaisesti vuoden 2008 selvitysraportissamme (Faunatica 2009a).

Talvipiilojen ja soitimien täydentävä kartoitus

Lepakoiden tiedetään käyttävän talvehtimipaikkoinaan luonnonmuodostumia, kuten laajoja kivikoita, louhikoita ja luolia. Talvehtimipaikoista on olemassa hyvin vähän tutkimustietoa, koska lepakoiden havainnointi luonnollisissa talvehtimipaikoissaan on luolia lukuun ottamatta erityisen hankalaa. Lepakoiden horroksesta heräämisen havainnoinnin onnistuminen on epävarmaa mm. siksi, että oikean ajankohdan arviointi on puutteellisten elinkierto-tietojen vuoksi vaikeaa. Talvehtimipaikkojen löytyminen toisi kuitenkin arvokasta lisätietoa Loviisan alueen lepakoiden elinympäristöjen käytöstä.

Taulukko 1. Lepakkohavainnot havainnointijaksoittain ja osa-alueittain (hav. = havaintojen määrä, yks. = havaittujen yksilöiden vähimmäismäärä).

Lajit: **En** = pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), **Pa** = korvayökkö (*Plecotus auritus*), **Md** = vesisiippa (*Myotis daubentonii*), **Msp** = määrittämätön siippalaji (*Myotis*-suku), **Chir** = määrittämätön lepakkolaji (Chiroptera).

	En (hav /yks)	Pa (hav /yks)	Md (hav /yks)	Msp (hav /yks)	Chir (hav /yks)	Havainnot yhteensä	Yksilöitä yhteensä
1. jakso 26.-28.4. & 4.-6.5.2009							
Harmaakallio	1/1	-	-	4/4	-	5	5
Myllyharju/Köpbacka	2/2	-	-	2/2	-	4	4
Siirtymähavainnot	8/9	-	-	-	-	8	9
						17	18
2. jakso 5.-7. & 12.-14.6.2009							
Alue 1 (Harmaakallio)	2/2	-	-	1/1	1/1	4	4
Alue 2 (Myllyharju-Eteläharju)	5/8	1/1	-	-	-	6	9
Alue 3 (Köpbacka, Valko jne.)	5/9	-	-	7/8	-	12	17
Alue 4 (Vårdön niemi, Vårdö)	6/6	-	3/4	12/15	-	21	25
						43	55
3. jakso 9.-10.10.2009							
Harmaakallio	-	-	-	-	-	-	-
Kaikki yhteensä	29/37	1/1	3/4	26/30	1/1	60	73

Loviisan selvitysalueelta äänitettiin kevään ja kesän 2009 kartoituskäyntien aikana yhteensä seitsemän kenttäolosuhteissa epäselväksi jäänyttä lepakonäänijaksoa. Niistä ei kuitenkaan löytynyt kuulonvaraisesti, eikä äänianalyysiohjelmien avulla, muita lajeja kuin pohjanlepakko, vesisiippa ja siipatyypin lepakko.

Lepakoiden alueellinen esiintyminen

Kokonaisuudessaan lepakkohavaintojen alueellinen jakautuminen ei poikennut olennaisesti vuoden 2008 selvityksestä (Faunatica 2009a). Yksilömäärät olivat keskimäärin alhaisempia kuin vuonna 2008. Tämä johtui ennen kaikkea siitä, että vuoden 2008 selvitys painottui loppukesään, jolloin lepakoiden liikkuvuus sekä sitä kautta havaittavuus ja yksilömäärät ovat huomattavasti kevättä ja alkukesää suurempia.

Kiintoisana yksityiskohtana saatiin korvayököstä vihdoin havainto 6.6. Tamminiemen leirintäalueelta. Siten vuoden 2008 selvitysraportissa annetut suositukset jäivät ennalleen.

Liite 1. Kuvat ja taulukoita.

Taulukko 1.1. Saalistus- ja ruokailualueiden täydentävän kartoituksen lepakkohavainnot 2009.

Selvitysalueen osajako: **H** = Alue 1 (Harmaakallio), **M** = Alue 2 (Myllyharju-Eteläharju jne.), **K** = Alue 3 (Köpbacka, Valko jne.), **V** = Alue 4 (Vårdön niemi, Vårdö jne.)

Lajit: **En** = pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), **Pa** = korvayökkö (*Plecotus auritus*), **Md** = vesisiippa (*Myotis daubentonii*), **Msp** = määrittämätön siippalaji (*Myotis*-suku), **Chir** = määrittämätön lepakkolaji (Chiroptera).

Etäisyysluokat: <5 m, 5-15 m, 15-40 m, >40 m.

Lentosuunta: kartoituslinjalta 360° jaon mukaan: **90°** = oikealla, **270°** = vasemmalla jne., * = pyörii päällä tai pienellä alueella, ∞ = korkealla, hyvin korkealla tai etäällä.

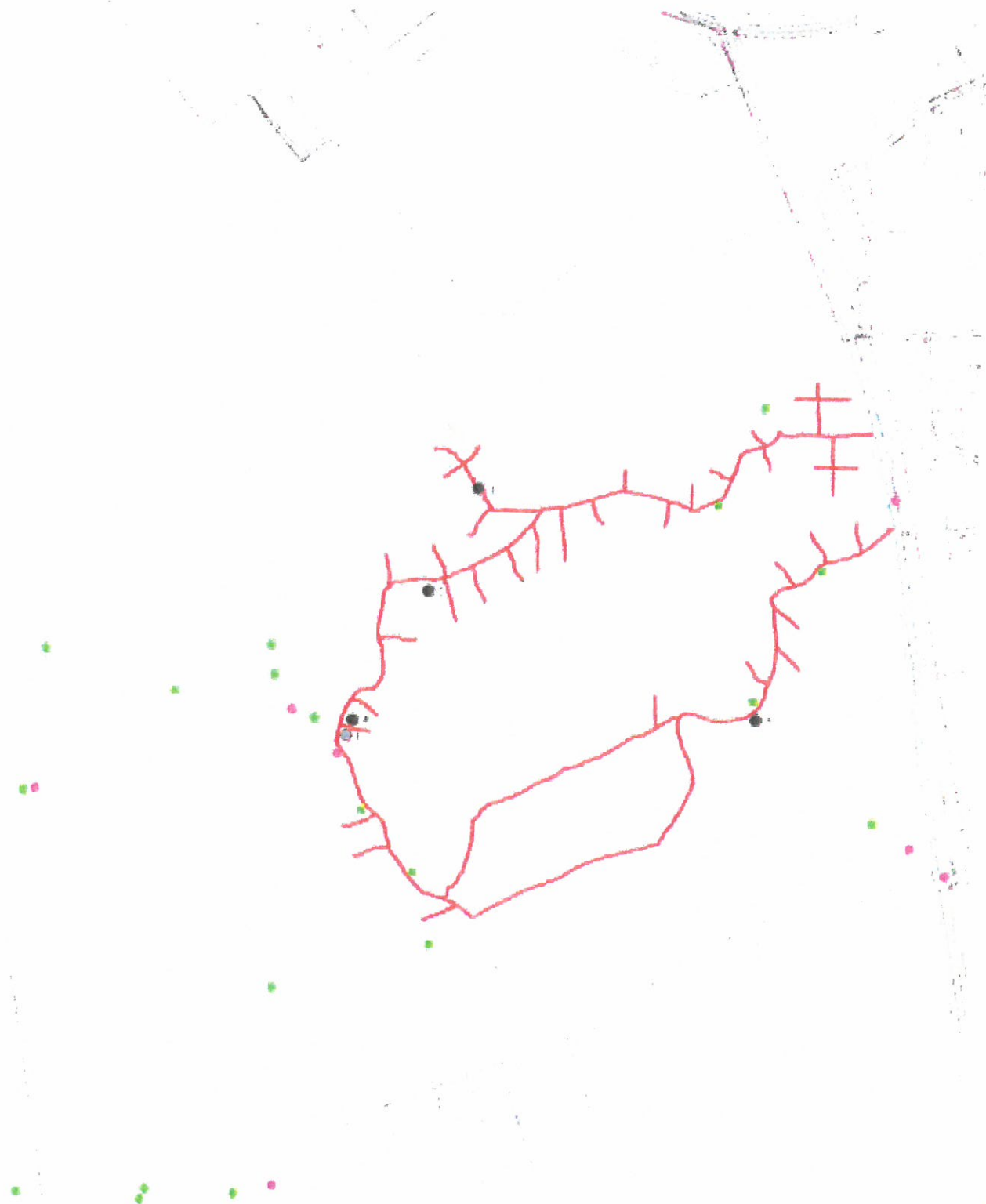
Toiminta: **s** = saalistus, **y** = ylilento, * = pyörii päällä tai pienellä alueella.

Valaistustilanne: **pimeä** = valaisematon, **Hg** = elohopeapohjaiset katulamput, **pimeä(Hg)** = varjossa lähellä katulamppuja.

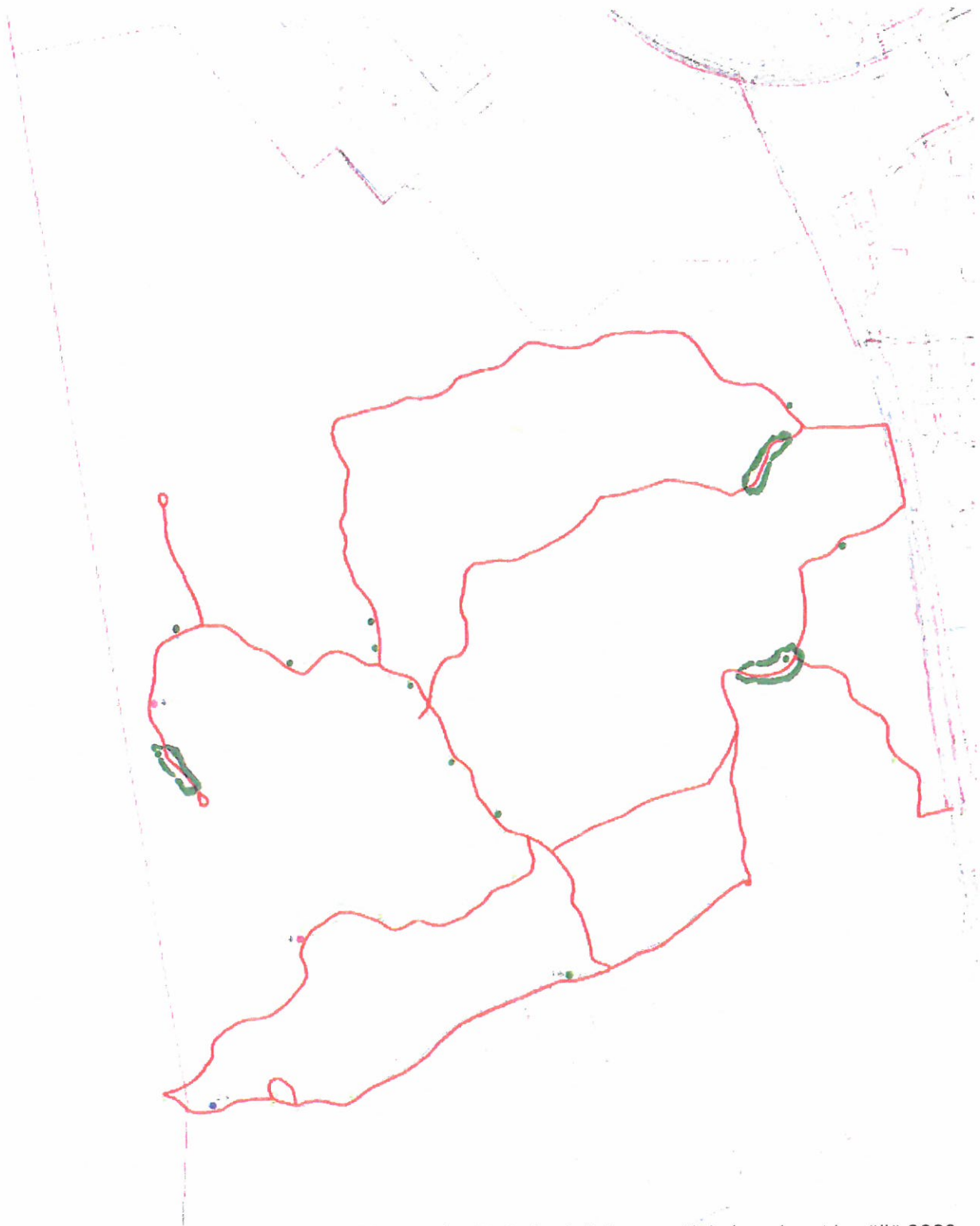
Pvm	Klo	Hav.n:o	Laji	Lkm	kHz	Etäisyys	Suunta	Korkeus	Elinympäristö	Toiminta	°C	Koordinaatit (YKJ), huomioita
6.6.	22:58	M 1/1	En	1	30	15-40	270°	5-15	hautausmaa, aukko, kirkasta	yyss*	5,2	6704387:3457849
6.6.	00:59	M 2/2	Pa	1	4-50	<5	270°	<5	leirintäalue, pikkulampi, ranta lähellä	y	7,8	6703566:3458206
6.6.	01:02	M 3/3	En	1	30	15-40	270°	5-15	leirintäalue, pikkulampi, ranta lähellä	ys	7,8	6703566:3458206
7.6.	00:15	H 1/4	En	1	30	5-15	180°	5-15	mäntykangas, kuntopolku	y	4,4	6703023:3455480
7.6.	00:32	H 2/5	Chir	1	3-40	<5	180°	<5	mäntykangas, kuntopolku, tie	y	6,2	6702878:3455441
7.6.	00:55	H 3/6	Msp	1	40	5-15	180°	<5	alatie, metsänreuna, pihoja lähellä, Hg	yy	8,7	6703145:3456241
7.6.	01:41	H 4/7	En	1	30	<5	180°	<5	metsäautotie, puoliavoin	y	7,6	6703713:3455371
12.6.	23:56	V 1/8	Md	1	45	5-15	180°	<5	ranta, lahdenpoukama	yy	17,5	6697674:3459676
12.6.	23:57	V 2/9	En	1	30	5-15	180°	5-15	ranta, lahdenpoukama	yyss	17,5	6697674:3459676
12.6.	00:06	V 3/10	Msp	1	40	<5	180°	<5	lohkareikko, kuusimetsä	yyyss	15,9	6697735:3459577
12.6.	00:18	V 4/11	Msp	1	40	5-15	180°	<5	kallion laki, metsäaukko	yyyss	14,4	6697717:3459559
12.6.	00:31	V 5/12	Msp	1	40	5-15	180°	<5	kallion reuna, metsäaukko	yy	14,2	6697761:3459520
12.6.	00:31	V 6/13	En	1	30	15-40	180°	5-15	kallion reuna, metsäaukko	y	14,2	6697761:3459520
12.6.	00:47	V 7/14	En	1	30	15-40	180°	15-40	lahden ranta	yy	16,2	6697834:3459395
12.6.	00:50	V 8/15	Msp	1	40	5-15	180°	5-15	lahden ranta	y	16,2	6697834:3459395
12.6.	01:02	V 9/16	Md	1	45	5-15	180°	<5	avoin ranta 12/001/09	yy	15,9	6697845:3459307

Taulukko 1.3. Luontaisten talvehtimispaikkojen kevähavainnoinnin tiedot. Merkkien ja lyhenteiden selitykset ks. taulukko 1.1.

26.4.2009 20:28 – 05:54 Harmaakallion soidin- ja talvihiilotarkkailu					
1	22:50	12,3°C	kuntopolun länsiristeys, Hg	pilvi 1	tuuli 3
	6703747:3455943		1 En (y) pimeä(Hg)	sade 0	kuiva
2	00:11	9,6°C	kallioalueen metsänreuna, kuntopolun varsi, kirkas	pilvi 0,5	tuuli 2
	6704018:3456205		1 Msp (y) pimeä	sade 0	kuiva
28.4.2009 20:33 – 05:49 Harmaakallion soidin- ja talvihiilotarkkailu					
3	22:18	13,3°C	Gräbergetin polun varsi, viileä ilmavirta	pilvi 2	tuuli 1
	6704188:3456178		1 Msp (yyy) pimeä	sade 0	kuiva
4	02:21	8,5°C	kuntopolun keskusristeyksen alue, kylmä ilmavirta	pilvi 0,5	tuuli 1
	6703754:3455956		1 Msp (y) pimeä	sade 0	kuiva
4.5.2009 21:00 – 05:29 Harmaakallion soidin- ja talvihiilotarkkailu					
5	23:26	9,9°C	kompostikentästä lounaaseen, yläpolku	pilvi 6	tuuli 1,5
	6703851:3456759		1 Msp (y) pimeä	sade 0	kuiva
27.4.2009 20:31 – 05:00 Myllyharjun-Köpbackan soidin- ja talvihiilotarkkailu					
1/44	21:47	10,0°C	Blämossabergetin eteläpuolen kivivyöhyke	pilvi 7	tuuli 0
	6701414:3458544		1 Msp (y) pimeä, kaakosta kohti kalliohuippua	sade 0	kuiva
2/45	22:03	10,4°C	Blämossaberget, kaakkoispuolen irtokallio	pilvi 7	tuuli 0,5
	6701383:3458575		1 En (y) pimeä, pyörähdys kohti kallionreunaa	sade 0	kuiva
Havainto kohteiden välistä		22:15 – 22:30			
3/46	22:18		1 En (y) pimeä		
			Svenäsintie, ennen mutkaa vasemmalle		
22:30 – 00:25 Myllyharjun pohjoiskärki					
4/47	22:59	11,2°C	Myllyharjun pohjoiskärki, länsipuolen pyörätie	pilvi 5	tuuli 1
	6705101:3457515		1 En (ysss) pimeä(Hg)	sade 0	kuiva
5/48	00:03	10,4°C	Myllyharjun pohjoiskärki, vesitornin takana	pilvi 6	tuuli 0,5
	6704820:3457687		1 Msp (y) pimeä, [ääniraita 7/001/09]	sade 0	kuiva
Havainnot kohteiden välistä		00:25 – 00:55			
6/49	00:27		2 En (yyss) Hg		
			Koukkukujan pohjoisristeys		
7/50	00:31		1 En (ys) Hg		
			Koukkukujan eteläristeys		
8/51	00:35		1 En (yyy∞) Hg		
			Meribellan risteys (Sahatie)		
9/52	00:38		1 En (yyy) Hg		
			Vanha Valkontie, tasoristeyksen kohdalla		
10/53	00:40		1 En (y) pimeä(Hg)		
			Vanha Valkontie, pikkusilta ojan yli		
11/54	00:44		1 En (yyy) Hg		
			Vanha Valkontie, Hartikankujan risteys		
12/55	00:48		1 En (yyy) Hg		
			Varvintien ja Svenäsintien risteys		

Kuva 1.1. Harmaakallion talvihiilo- ja kevätsoidinselvityksen lepakkohavainnot 2009: punainen viiva = laskentalinja, harmaa ympyrä = pohjanlepakko, musta ympyrä = siippalaji. (Keski- ja loppukesän 2008 lepakkohavainnot vihreillä ja violeteillä ympyröillä.)

Kuva 1.4. Saalistus- ja ruokailualueiden täydentävän kartoituksen reitit ja havainnot kesällä 2009 (alue 1). Punainen viiva = laskentalinja, violetti ympyrä = pohjanlepakko, vihreä ympyrä = siippalaji, sininen ympyrä = tunnistamaton lepakko.